

Warszawa, 11 marca 2024 r.

**Pan
Ignacy Niemczycki
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Rozwoju i Technologii**

Szanowny Panie Ministrze,

jako grupa organizacji zaangażowanych w programowanie i wdrażanie polityk publicznych w obszarze energii i klimatu, w tym w prace nad aktualizacją Krajowego Planu na rzecz Energii i Klimatu, oraz zainteresowanych jak najefektywniejszym wykorzystaniem możliwości związanych z planowanym uruchomieniem Społecznego Funduszu Klimatycznego w Polsce, z zadowoleniem przyjęliśmy fakt, że Ministerstwo Rozwoju i Technologii podjęło działania w kierunku opracowania Społecznego Planu Klimatycznego.

Równocześnie, w nawiązaniu do przeprowadzonego przez Departament Gospodarki Niskoemisyjnej *Szacowania wartości zamówienia dot. usługi ekspercko-doradczej w zakresie opracowania Krajowego planu społeczno-klimatycznego*¹, przekazujemy na ręce Pana Ministra szereg rekomendacji dotyczących procesu prac nad tym dokumentem, wynikających z naszych doświadczeń, badań i szerokiej współpracy międzysektorowej i międzynarodowej. Liczymy, że przedstawione sugestie okażą się pomocne dla Państwa w dalszych pracach.

Jednocześnie, deklarujemy dalsze wsparcie w tym złożonym procesie i zwracamy się z prośbą o spotkanie, podczas którego będziemy mogli szerzej zaprezentować nasze rekomendacje i omówić możliwości szerszego włączenia interesariuszy, takich jak organizacje pozarządowe, ale i samorządy, w dalsze prace nad Społecznym Planem Klimatycznym.

Z wyrazami szacunku,

Fundacja Habitat for Humanity Poland

Stowarzyszenie Fala Renowacji

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć

Forum Energii

Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii FEWE

¹ [Szacowanie wartości zamówienia dot. usługi ekspercko-doradczej w zakresie opracowania Krajowego planu społeczno-klimatycznego - Ministerstwo Rozwoju i Technologii - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](https://www.gov.pl)

Rekomendacje dotyczące prac nad Społecznym Planem Klimatycznym

I. Rekomendacje dotyczące procesu prac nad SPK:

1. Włączenie w prace koncepcyjne nad Społecznym Planem Klimatycznym (SPK) szerokiego grona interesariuszy

Rekomendujemy włączenie szerokiego grona interesariuszy już od wstępnego etapu prac, zanim powstanie pierwszy całościowy projekt Planu. Jest to szczególnie ważne w kontekście specyfiki tego dokumentu – ma on pomóc wdrażać działania na rzecz walki z ubóstwem energetycznym i transportowym zakrojone na znacznie większą skalę niż miało to miejsce dotychczas. Stanowi to więc w dużej mierze nowe wyzwanie zarówno dla administracji, jak i dla społeczeństwa. Żeby mu sprostać trzeba skonsolidować rozproszoną dotychczas wiedzę na możliwie wczesnym etapie prac. Pomocne może okazać się tu stworzenie grup roboczych do poszczególnych tematów wchodzących w zakres SPK, z którymi Ministerstwo/ przyszły Wykonawca mógłby na bieżąco zderzać i konsultować, a optymalnie wspólnie wypracowywać swoje propozycje.

Rekomendujemy, żeby już na wczesnym etapie zaprosić do procesu prac nad SPK przedstawicieli samorządów lokalnych. To gminy w ostatnich latach zyskały najwięcej doświadczenia w pracy z mieszkańcami, obsługując zarówno wsparcie osłonowe (m.in. dodatki osłonowe, węglowe), jak i proces termomodernizacji domów (m.in. punkty konsultacyjne Czystego Powietrza, lokalne programy wymiany „kopciuchów”). Pomijanie samorządów przy projektowaniu polityk klimatycznych, w których wdrażaniu będą odgrywały kluczową rolę, w przeszłości niejednokrotnie skutkowało wadliwymi zapisami, które blokowały możliwość skutecznego prowadzenia działań na szczeblu lokalnym. Warto więc włączyć przedstawicieli władz lokalnych już na etapie roboczym, przed oficjalnymi konsultacjami, tak by mogli mieć realny wpływ na kształt zapisów SPK.

Równie istotne jest zapewnienie realnego, a nie tylko konsultacyjnego udziału innych kluczowych merytorycznie resortów od początku prac nad SPK. Szczególne znaczenie ma tu współpraca Ministerstwa Rozwoju i Technologii zarówno z Ministerstwem Klimatu i Środowiska, jak i z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Ministerstwem Finansów, Ministerstwem Infrastruktury i Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Nie mniej istotny jest udział organizacji pozarządowych, od organizacji wyspecjalizowanych w obszarze transformacji energetyczno-klimatycznej, think tanków, po organizacje pracujące bezpośrednio z osobami zagrożonymi wykluczeniem, w tym ubóstwem energetycznym i transportowym.

2. Wykorzystanie potencjału współpracy i wymiany doświadczeń z innymi państwami członkowskimi, które równolegle pracują nad SPK.

Rekomendujemy szerokie korzystanie z możliwości wymiany doświadczeń, zdobytych zarówno w procesach wspieranych przez Komisję Europejską, jak i organizacje społeczeństwa obywatelskiego.

3. Rekomendacje dotyczące procesu wyboru Wykonawcy SPK i założeń realizacji tego zamówienia

Z uwagi na złożoność dokumentu, jakim będzie Społeczny Plan Klimatyczny, jak również jego kluczowej roli we wdrażaniu Społecznego Funduszu Klimatycznego w Polsce, wyrażamy wątpliwości, czy zlecenie całości procesu opracowania tego dokumentu podmiotowi zewnętrznemu, spoza administracji publicznej, jest najkorzystniejszym rozwiązaniem.

W przypadku podtrzymania decyzji o outsourcingu prac nad SPK, podkreślenia wymaga fakt, że wybór wykonawcy głównie na podstawie kryterium ceny rodzi ryzyko wyłonienia podmiotu bez odpowiedniego doświadczenia, wiedzy eksperckiej oraz zasobów do sprostania tak wielkiemu zadaniu. Z tych względów postulujemy, aby metodyka badań była kryterium o większym znaczeniu i wadze punktowej niż cena. Jednocześnie, cele programu powinny zostać zdefiniowane przez właściwe Ministerstwo, a rolą wykonawcy powinno być określenie, jaki będzie optymalny sposób osiągnięcia tych celów.

Drugą barierą, jaką identyfikujemy, jest określenie bardzo napiętego harmonogramu realizacji całości zadania przez potencjalnego wykonawcę, co również grozi powstaniem projektu dokumentu niższej jakości niż oczekiwana.

W naszej opinii już na etapie I realizacji zadania powinny zostać jasno zdefiniowane cele lub metodologia ich zdefiniowania (w obu dziedzinach), a struktura dokumentu odzwierciedlać najlepsze praktyki w tworzeniu polityk publicznych, czyli określić: zasoby, którymi dysponujemy, realizowane działania i ich efekty, kroki milowe, kryteria oceny postępu we wdrażaniu. Ten model powinien zostać przygotowany i przedstawiony przed rozpoczęciem właściwych prac merytorycznych, czyli etapu II. Równie istotne jest określenie celów długoterminowych, które dotyczą nie tylko działań na lata 2026-32, ale mają przede wszystkim stanowić rozwiązanie na wszystkie kolejne lata obowiązywania ETS2.

Zwracamy również uwagę na kluczową rolę konsultacji społecznych. Dlatego też warto poświęcić tej części procesu więcej czasu niż wskazane w ogłoszeniu dwa tygodnie, co przełoży się zarówno na wyższą jakość, jak i szerszą akceptację społeczną SPK.

II. Rekomendacje dotyczące zakresu merytorycznego SPK:

1. Zwrócenie uwagi na kwestię ubóstwa transportowego

Ubóstwo transportowe jest wyzwaniem znacznie mniej obecnym w debacie publicznej, ale i badaniach czy dokumentach strategicznych, niż ubóstwo energetyczne. Dlatego też widzimy potrzebę poświęcenia w ramach prac nad SPK szczególnej uwagi temu zjawisku, zarówno z perspektywy jego zdefiniowania, jak i wdrożenia niezbędnych działań w tym obszarze, które mogą obejmować nie tylko inwestycje, ale też zmiany w sposobie zarządzania i finansowania transportu publicznego w Polsce. Wymaga to zapewnienia odpowiedniego wsparcia eksperckiego, włączenia interesariuszy oraz Ministerstwa Infrastruktury do prac nad Planem.

2. Uwzględnienie kierunków wykorzystania środków z ETS2 nieobjętych Planem w celu zapewnienia spójności i poprawnej delimitacji działań.

Zwracamy uwagę, że w przypadku niektórych programów skierowanych zarówno do osób ubogich energetycznie i/lub transportowo, jak i do szerszych grup obywateli (np. Program Czyste Powietrze), finansowanie może pochodzić zarówno z puli objętej Planem, jak i pozostałych krajowych przychodów z ETS2.

3. Skupienie się na działaniach o charakterze długofalowym

Wypracowane w SFK działania powinny mieć charakter długofalowy, tak, by z wykorzystaniem dostępnych funduszy skutecznie rozwiązywały problem ubóstwa energetycznego i transportowego wspierając jednocześnie uniezależnienie od paliw kopalnych i likwidując wrażliwość na skokowe zmiany cen energii. Przestrzegamy jednocześnie przed skupieniem się wyłącznie na działaniach o chwilowych efektach, jak dopłaty do paliw, zamrożenie cen itp.